

Jaarverslag 2018 insectenwerkgroep IVN de Steilrand

Algemeen

We hebben een goed seizoen gehad. In het voorjaar was het in het begin koud, maar daarna hebben we een mooi en warm jaar gehad. We hebben alle geplande veldtochten kunnen maken en ook in het gebied van de Steilrand zijn door de leden individueel veel tochten gemaakt. In het gebied van de Steilrand hebben we de insecten in ons gebied in kaart gebracht.

Samenstelling van de groep

De groep bestaat uit de volgende personen: Angelique Aelen, Wiel Aelen, Martin van Bommel, Gidy Chorus, Jan Mulder, Marcel Cuijpers, Marianne Vos, Ljiljana Stojiljkovic-Milutin, Tiny Sterenborg en Hennie Boonen.

Wat ons allen zeer droevig stemde is het overlijden van Piet Boonen. Piet is één van de medeoprichters van de insectenwerkgroep. Hij zette zich op velerlei gebieden in voor het IVN, maar insecten hadden zijn speciale aandacht. Zo organiseerde hij veel veldtochten en was hij een autoriteit in het op naam brengen van de verschillende soorten insecten die we zagen. Ook tijdens zijn ziekbed bleef hij actief op dit gebied. In 2012 kreeg Piet te horen dat hij ongeneeslijk ziek was. De verschillende behandelingen die hij kreeg mochten niet baten. Op 1 april 2018 is Piet gestorven aan de gevolgen van kanker. We zullen zijn kennis, zijn gefundeerde bijdragen, maar zeker zijn humoristische kwinkslagen en vrolijke opmerkingen tijdens de besprekingen en discussies blijven missen.

Activiteiten

Algemeen: van de meeste activiteiten zijn foto's gemaakt. Deze zijn terug te vinden op de website van IVN de Steilrand onder: Home – Menu – Werkgroepen – Insectenwerkgroep. Per activiteit is ook een link geplaatst naar de foto's op deze website. De foto's zijn gemaakt door de leden van de insectenwerkgroep: Martin van Bommel, Marcel Cuijpers, Jan Mulder, Gidy Chorus, Tiny Sterenbos, Angelique Aelen, Marianne Vos en Hennie Boonen.

geparasiteerde (zwart) en niet geparasiteerde aardappeltopluizen

Dit jaar zijn er 9 activiteiten geweest. De eerste 2 activiteiten waren avondbijeenkomsten in het Atrium in Bosdael. Op 10 januari vond de **eerste bijeenkomst** plaats. Marcel heeft een avondvullende presentatie gehouden over de inzet van natuurlijke vijanden (gekweekte insecten) tegen plaag insecten in de teelt van tomaten in de glastuinbouw. Tegen aardappeltopluizen wordt bijvoorbeeld de sluipwesp *Aphelinus abdominalis* ingezet. Geparasiteerde bladluizen worden na 10 dagen zwart en bol. In de foto hiernaast zie je geparasiteerde en niet geparasiteerde aardappeltopluizen

Op 28 februari vond de **tweede activiteit** plaats. Eerst werd het programma voor 2018 gepresenteerd maar daarna was het de beurt aan Martin. Het thema voor deze avond was Gallen. Martin heeft een lezing gehouden over gallen. Na de lezing zijn de meegebrachte gallen bestudeerd door een binoculair. Enkele foto's van de gallen zijn hieronder weergegeven. Alle foto's zijn terug te vinden via de link *foto's gallen*. De lezing is terug te vinden via de link *lezing gallen*.

[Lezing gallen, foto's gallen](#)

Doorgesneden gal koolzaad

*Grote gal = galappel galwesp
Kleine gal = Eikenstuitergal*

Doorgesneden knoppergal

De **eerste veldtocht** vond plaats op 14 april naar de Doort in Echt. Het weer was goed en er vlogen veel insecten. In het begin van de tocht, bij het schuurtje langs de Middelsgraaf vond Tiny een waterkokerjuffer. Ook zaten daar verschillende wolzwevers. De tocht ging vervolgens verder door de mooie natuur van de Doort. Onder de bomen stonden de anemonen en sleutelbloemen volop in bloei. Dit was een prachtig gezicht. Halverwege zat een boomkikker op de oever van een waterplas. Aan het einde van de tocht vonden we nog een Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft in de Middelsgraaf. De kreeft is uitgezet. De kreeft eet ondermeer libellenlarven, kikkervisjes en kikkereitjes. We hebben de volgende insecten gezien:

Dagpauwoog, Klein geaderd witje, Citroenvlinder, Oranjetipje, Gehakelde aurelia, Gewone wolzwever, Reuzenhaan, Oliekever, Dovennetelwants, Waterkokerjuffer, hommels en bijen.

De foto's van de eerste veldtocht naar de Doort in Echt zijn terug te vinden via onderstaande link

[Foto's veldtocht de Doort Echt](#)

Dovennetelwants

Gewone wolzwever

Dagpauwoog

Reuzenhaan

Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft

Boomkikker

Bruinkoolwinning bij Jackerath (D)

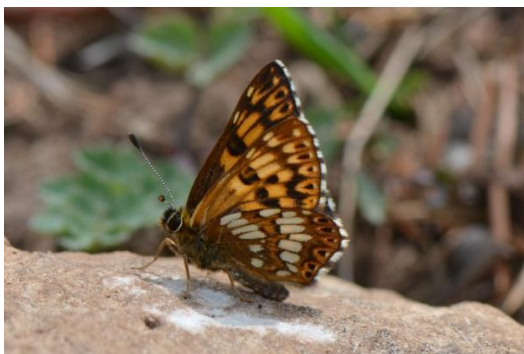
De **tweede veldtocht** ging naar Blankenheim in Duitsland op 12 mei. We zijn vroeg vertrokken om zo op tijd aan de wandeling te kunnen beginnen. Onderweg zijn we eerst gestopt bij de bruinkoolwinning bij Jackerath. Het is indrukwekkend om te zien hoe groot deze groeve is en hoeveel er al is afgegraven.

Na deze tussenstop zijn we verder gegaan naar Blankenheim. Bij aankomst hebben we eerst genoten van een heerlijk ontbijt. Nadat de magen goed gevuld waren zijn we naar het eerste gebied gereden, net buiten de bebouwde kom van Blankenheim. Er lopen verschillende wandelpaden door dit gebied. Wij hebben het pad gelopen waar je veel orchideeën tegen kunt komen. Sommige stonden in bloei, maar velen zaten nog net in de knop. Bij aankomst zagen we gelijk verschillende meikevers. Deze waren net wakker en bleven goed zitten om een mooie foto van te maken. Vervolgens ging het bergopwaarts.

Meikever

We kwamen uit in een gebied waar veel Jeneverbessen stonden. Ook bloeiden er veel meikersen. Halverwege de heuvel stonden veel sleutelbloemen, wat ons aanzette om te zoeken naar de sleutelbloemvlinder. Na 10 minuten zoeken vonden we een 10-tal Sleutelbloemvlindertjes. Bovenop de heuvel kwamen we verschillende soorten orchideeën tegen. Ook vlogen er Bruine dikkopjes, Argusvlinders en Bruinblauwtjes en verschillende soorten kevers.

Sleutelbloemvlinder

Vliegendorchis

Harlekijn

Landschap in de buurt van Blankenheim; Jeneverbessen

Landschap in de buurt van Blankenheim; Beekdal

Na de lunch op een picknick plaats zijn we verder gelopen langs een beekdal met aan weerszijden een bos. Door het andere landschap kwamen we andere insecten tegen. We zagen ondermeer een Voorjaars erebia, Klaverblauwtje, Boswitje, Bont dikkopje en een Bessenwants. Voor een totale lijst van waarneming, zie overzicht aan het eind van het verslag naar Blankenheim. Het was een mooie wandeling door het dal en langs de bosrand. Na een paar uur in dit mooie gebied te hebben gewandeld werd het tijd voor een kopje koffie met wat lekkers. Bij het startpunt van de wandeling ligt een klein restaurantje. Na op een terrasje even te hebben uitgerust was het tijd om nog even naar een ander gebied in de buurt te gaan. Dit gebied lag bij de start helemaal verscholen tussen de bossen. Na een paar honderd meten lopen kwamen we in een gebied dat veel opener was. Ook hier vlogen verschillende insecten, zoals een Dwergblauwtje, Bruine vuurvlieder en Soldaatjes. Om 6 uur 's avonds zijn we gestopt. Er vlogen toen bijna geen insecten meer. Al met al een hele mooi dag met heel veel verschillende waarnemingen.

Klaverblauwtje

Groen steilkopje

Bruine daguil

We hebben de volgende insecten gezien: Aardbeivlieder, Bont dikkopje, Bruin dikkopje, Boswitje, Klein geaderd witje, Klein koolwitje, Oranje tipje, Bruin blauwtje, Bruine vuurvlieder, Dwergblauwtje, Icarus blauwtje, Klaverblauwtje, Dagpauwoog, Sleutelbloemvlieder, Argusvlieder, Bont zandoogje, Hooibeestje, Voorjaars erebia, Bruine daguil, Heispanner, Mi vlinder, Bessenwants, Pyamaschildwants, Meikever, Mestkevers, Zwart soldaatje, Aardhommel

De volgende planten hebben we onder meer gezien:

Cypreswolfsmelk, Driedistel, Harlekijn, Kuipend zenegroen, Kruipende boterbloem, Paardenbloem, Rozenkransje, Ruige weegbree, Salie, Slanke sleutelbloem, Smalle weegbree, Vliegenorchis, Wildemanskruid, Morgenster, Monnikskap

De foto's van de veldtocht naar Blankenheim zijn terug te vinden via onderstaande link

[foto's veldtocht Blankenheim](#)

Landschap in de buurt van Blankenheim

De **derde veldtocht** betrof een weekend naar Zuid-Belgie en Noord-Frankrijk op 8 en 9 juni. Op de eerste dag hebben we gebieden bezocht in de buurt van Torgny (B) en Marville (F). Op 9 juni zijn we in Nismes (B) geweest. Vrijdag 8 juni zijn we met een aantal leden van onze insectengroep vertrokken voor een tweedaagse trip in de Ardennen in België en in Frankrijk. Nadat we bijna de gehele heenreis in de regen hadden gereden, was het droog bij aankomst in Torgny en scheen de zon. Het eerste gebied dat we bezocht hebben was het natuurreservaat Raymond Mayné. Het is een kalkgraslandgebied met zeldzame fauna en flora. Je komt er verschillende soorten orchideeën en insecten tegen. Er loopt een mooie wandeling door het gebied. Omdat het zo'n kwetsbaar gebied is, moet je op de paden blijven. Maar dat maakte niet uit voor de mooie flora en insecten die we gezien hebben. De orchideeën waren goed zichtbaar en er vlogen ook genoeg insecten.

Grote weerschijnvlinder

Vervolgens zijn we de grens overgestoken naar Frankrijk. Net over de grens lag een mooi gebied op een heuvel. De start van de wandeling was in de bos, maar gaandeweg werden de bomen minder en kwamen we in enkele grasveldjes uit. Hier konden we ons hart ophalen aan de verschillende vlinders en insecten die we nog niet gezien hadden. Ook het weer was ons gunstig gezind. Het dreigende onweer trok gelukkig ten zuiden van ons voorbij.

Aan het eind van de dag zijn we naar Marville gegaan waar we hebben overnacht. Na een goede nachtrust en een lekker ontbijt zijn we de volgende morgen naar Nismes in België gereden, waar inmiddels nog 2 leden van de insectenwerkgroep gearriveerd waren. Gezamenlijk zijn we eerst naar een gebied ten zuid-westen van Nismes gegaan. We zijn hier vorig jaar ook geweest en hebben hier heel veel mooie insecten gezien. Omdat we nu een paar weken later zijn dan vorig jaar, verwachtten we dat er andere insecten zullen zijn. Het was bewolkt toen we aan de tocht begonnen, maar wel warm genoeg.

Uitzicht over Marville (F)

Er vlogen genoeg insecten. Gaandeweg de morgen kwam de zon ook tevoorschijn. We zagen veel mooie vlinders, zoals het dambordje en verschillende parelmoervlinders. 's Middags zijn we gaan wandelen ten westen van Nismes. Hiervoor moesten we wel eerst een heuvel beklimmen, maar het uitzicht daarna was de moeite waard. Onderweg zagen we de Pruimenpage en het Groot geaderd witje. Bovenop de heuvel kwamen we weer andere insecten en vlinders tegen. Om 18.00 waren we terug in Nismes waar we op een terrasje nog lekker gegeten en gezellig bijgepraat hebben over de leuke dingen die we allemaal gezien hebben.

We hebben de volgende flora en fauna gezien:
 Groot dikkopje, Dambordje, Groot geaderd witje, Koolwitje, Icarusblauwtje, Bruinblauwtje, Dwergblauwtje, Grote weerschijnvlinder, Kleine IJsvogelvlinder, Grote parelmoervlinder, Kleine parelmoervlinder, Paarse parelmoervlinder, Bosrandparelmoervlinder, Braamparelmoervlinder, Distelvlinder, Kleine vos, Tweekleurig hooibeestje, Hooibeestje, Koevinkje, Bruin zandoogje, Argusvlinder. Gewone heispanner, Vroege spanner, Rouwspanner, Azuurjuffer, Bruine korenbout, Platbuik, Roodzwarte borstelspinnendoder, Kameleonspin, Grote populierenboktor, Grote bonte graswants, Pyjamawants, Gouden tor.
 Hondskruid, Rozengal, Bijenorchis, Bergnachtorchis, Speenkruid, Slangenkruid, Cypreswolfsmelk, Gele morgenster.

Pruimenpage

De foto's van de tocht naar Torgny en Nismes zijn terug te vinden via onderstaande link.

[Foto's veldtocht Torgny en Nismes](#)

Dambordje

Groot geaderd witje

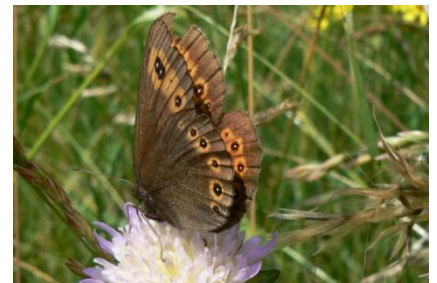
Platbuik

Groot dikkopje

Tweekleurig hooibeestje

Voorjaarserebia

Landschap in de buurt van de Kleine Geul in Vijlen

De **vierde veldtocht** vond plaats op 7 juli. We zijn naar 2 groeves in Zuid Limburg gegaan. In Zuid-Limburg liggen verschillende groeves, waar speciale flora en fauna voorkomt. Als eerste zijn we naar het Geuldal gegaan bij Cottessen. Hier ligt ook een oude steengroeve. Onderweg naar de groeve liepen

Bosbeekjuffer

we door hoogstamboomgaard waar we zeer veel Groot koolwitjes tegenkwamen. Deze vlinder zien we elk jaar maar niet in de grote getalen zoals we de vlinder dit jaar gezien hebben. Ook vlogen in het weiland veel Bruine zandoogjes en een Gele luzerne vlinder. In de buurt van de groeve vond Marianne een goudwesp. Bij de groeve kwamen we ook vlinderspotters tegen die op zoek waren naar de Braampareldoornvlinder. Er groeien daar heel veel bramenstruiken en de vlinder zou daar gezien zijn. We hebben even meegezocht maar de vlinder niet gevonden. Verderop in het dal van de Kleine Geul zaten veel libellen. Zo hebben we ondermeer de Blauwe breedscheenjuffer, de Weidebeekjuffer en de Bosbeekjuffer gezien.

's Middags hebben we in Vijlen geluncht, waarna we naar Vilt zijn gereden, naar de Meertensgroeve. Dit is een oude zandgroeve. Onder het toezien van de landschapsgeiten, die het gebied kaal houden, hebben naar hartenlust kunnen struinen.

We hebben de volgende insecten gezien

Vlinders: Groot dikkopje, Geelsprietdikkopje, Groot koolwitje, Klein koolwitje, Citroenvlinder, Boswitje, Gele luzernevlinder, Koninginnepage, Distelvlinder, Landkaartje, Atalanta, Gehakelde aurelia, Dagpauwoog, Kleine vuurvinder, Staartblauwtje, Icarusblauwtje, Bruinblauwtje, Bruin zandoogje, Koevinkje. Muntvlindertje, Gamma uil, Bruine daguil

Libellen: Watersnuffel, Azuurwaterjuffer, Lantaarntje, Variabel waterjuffer, Gewone pantserjuffer, Bloedrode heidelibel, Zwarte heidelibel, Platbuik

Diverse insecten:

Struiksprinkhaan, Krasser, Grote groene sabelsprinkhaan, Tuinbladsnijder, Franse veldwesp, Middelste wesp, Duizendpoot, Sluipwespen, mogelijk genus Pimpla, Wappervliegje, Goudwesp, Kromlijfjes, Kegelbijvlieg, Puntbijvlieg.

Een Goudwesp (zie verderop in het verslag voor een uitgebreidere beschrijving van dit insect)

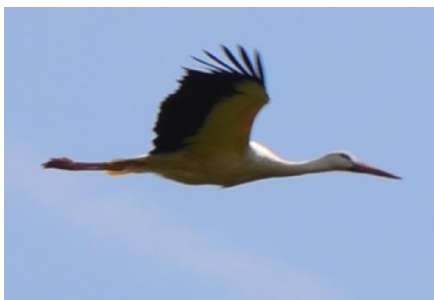
De Moerputtenbrug

Vervolgens ging het voor **de vijfde veldtocht** op 11 augustus naar Noord-Brabant. 's Morgens zijn we in de Moerputten geweest en 's middags in Kampina. De Moerputten is een belangrijk onderdeel van de ecologische hoofdstructuur van Nederland. Het laagveenmoeras herbergt een plantenrijkdom met een grote diversiteit. Behalve moeras en open water omvat het gebied ook blauwgraslanden met een bijzondere flora en fauna. Inmiddels was het in augustus hartje zomer en de temperaturen leken overdag maar niet onder de 30 °C te willen gaan. Dit had ook invloed op de insectenwereld. Alles was vroeger dan normaal. We hebben de Moerputten bezocht voor de Pimpernelblauwtjes die rond deze tijd er moesten vliegen. Deze hebben we echter niet gevonden. Waarschijnlijk waren we te laat in het seizoen. Bij de verkenning van het gebied, 2 weken eerder door 2 leden van de insectenwerkgroep, zijn de

Pimpernelblauwtje

Pimpernelblauwtjes wel gezien. Er lopen verschillende wandelingen door het gebied. We hebben de Bruggenroute gelopen. In het begin loop je door het bos naar de Moerputtenbrug. In het bos zagen we verschillende Karmozijnrode weeskinderen. Deze grote nachtvlinder, die dit jaar opvallend veel aanwezig is geweest en toen ook gespot werd bij ons in de Steilrand, is terug te vinden op de stammen van eikenbomen. Verder kwamen we in de bos vlinders, wantsen, torren en libellen tegen. Achter de brug hebben we het pad gevolgd naar de blauwgraslanden. Het gebied loopt over een dijk. Ondanks de warmte zagen we nog genoeg insecten. Bij het uitkijkpunt heb je een mooi overzicht over de graslanden. Het laatste stukje van de wandeling loopt door het moeras. Er loopt een vlonderpad door het moeras. Langs het pad staan planten die vol zaten met verschillende soorten vliegen, vlinders, wantsen en sprinkhanen.

Ooievaar

Karmozijnrood weeskind

Doodskopzweefvlieg

Witte halvemaaanzwever

*Zwart wekkertje
(Negertje)*

Kleine zonnedaauw

Tussen de middag hebben we geluncht in het bezoekerscentrum van Kampina. Nadat de magen weer goed gevuld waren en we goed hebben kunnen uitrusten zijn we naar Kampina gegaan. De Kampina is een natuurgebied met dennenbossen, uitgestrekte heide, talrijke vennen en enkele beekdalen (van de Beerze en de Rosep). Het gebied ligt tussen Boxtel en Oisterwijk en is ruim 1200 hectare groot.

We hebben in Kampina de Huisvennenroute gelopen. De route loopt eerst door een bos en komt dan uit op de heide. In de bos liepen zeer veel mieren op het pad en we zagen ook op verschillende plaatsen mierenheuvels. Op het eerste heideveld kwamen niet veel insecten tegen. Er vlogen enkele libellen, vliegen en muggen. We zijn verder gelopen langs enkele vennen. Op de oever van de vennen bloeide de Kleine zonnedaauw. Langs de route kwamen het Negertje tegen. Ook vlogen er verschillende dagvlinders en libellen. Met name de juffers waren goed terug te vinden. Wiel spotte verschillende lepelaars in het meertje verderop. Dit bleken er achteraf circa 30 te zijn. Kampina is een mooi gebied en heeft mooie wandelroutes. We hebben echter in Kampina verhoudingsgewijs niet veel insecten gezien. Waarschijnlijk omdat het maanden warm is en het tijdens de tocht ook warm was. De insecten hielden zich waarschijnlijk schuil.

Mierenhop

We hebben de volgende insecten ondermeer waargenomen:

Groot koolwitje, Citroenvlinder, Klein geaderd witje, Boomblauwtje, Bruin blauwtje, Icarusblauwtje, Pimpernelblauwtje, Eikenpage, Landkaartje, Hooibeestje, Bont Zandoogje, Bruin zandoogje, Oranje zandoogje. Meriansborstel, Karmozijnrood weeskind. Kleine roodoogjuffer, Watersnuffel, Tengere pantserjuffer, Gewone oeverlibel, Bloedrode heidelibel, Bruinrode heidelibel, Platbuik.

Wittehalfvemaaanzwever, Doodskopzweefvlieg.

Verder hebben we nog gezien: een Wespspin, Lepelaars, Ooievaar en Reeën.

Gewone oeverlibel

Oranje zandoogje

Boomblauwtje

De **zesde veldtocht** vond plaats op 1 september en ging naar het Vlakbroek in Koningslust. Daar zijn we vorig jaar ook geweest, alleen waren we toen zo laat in het seizoen dat alles gemaaid was. We waren er dit keer

iets eerder en er was nog niet gemaaid. Helaas zette de trend dat er weinig insecten vlogen, wat we in Kampina al merkten, zich door. Waarschijnlijk toch het gevolg van de lange hete zomer, waardoor er geen of weinig bloeiende planten meer stonden.

Aan het begin van de tocht zaten verschillende libellen, zoals een houtpantserjuffer, een lantaarntje en een bloedrode heidelibel. Ook zagen we nog enkele vlinders, die in het najaar vliegen; het bonte zandoogje, de kleine vuurvinder en een klein koolwitje. We zagen we nog een luzernevlinder. Deze was echter te ver weg om vast te kunnen stellen of het een gele of een oranje luzernevlinder was.

Onderweg kwamen we verschillende wantsen en sprinkhanen tegen.

Door het mooie wandelweer en de verschillende insecten die we toch nog gezien hebben is het een mooie tocht geworden.

We hebben de volgende insecten gezien:

Kleine vuurvinder, Klein geaderd witje, Icarusblauwtje, Luzernevlinder, Bontzandoogje, Houtpantserjuffer, Lantaarntje, Bloedrode heidelibel, Citroenpendelvlief, Bessenwants, Zuringwants, Gouden sprinkhaan.

De foto's van de tocht zijn terug te vinden via onderstaande link [foto's veldtocht Vlakbroek](#)

De laatste en **zevende tocht** die we dit jaar hebben gemaakt met de groep vond plaats op 29 september. We zouden naar de Strabrechtse Heide gaan bij Heeze-Leende. Martin was weeks van te voren het gebied gaan verkennen en kwam tot de conclusie dat er nauwelijks meer insecten vlogen. We hebben daarom besloten om naar de Ravenvennen in Arcen te gaan. Dat is dichterbij huis en in dit gebied vlogen nog libellen.

Informatie over de Ravenvennen is terug te vinden via [Ravenvennen. https://www.limburgs-landschap.nl/gebieden/ravenvennen-vreewater](https://www.limburgs-landschap.nl/gebieden/ravenvennen-vreewater)

Wat het weer betreft konden we het niet beter treffen.

Het was een beetje aan de koude kant, maar in de zon was het lekker warm. Er vlogen, zo laat in het seizoen, bijna geen vlinders meer. We hebben nog een Dagpauwoog gezien en enkele Kleine vuurvinders. De meeste Kleine vuurvinders die we zagen waren totaal afgevlogen. Het was een wonder dat ze nog konden vliegen. Langs de vennen, waar het water heel laag stond, zaten wel veel libellen. We hebben de Houtpantserjuffer gezien, de Gewone pantserjuffer, de Tengere pantserjuffer en de Bruinrode heidelibel. We zagen wel zeer veel

blauwveugelsprinkhanen die zich aan het opwarmen waren in het warme zand. Ook leuke waarnemingen

waren de 2 spinnen die we vonden; de Komkommerspin en een mooie Viervlekspin.

Na afloop van deze mooie wandeling hebben we onder het genot van een lekker kopje koffie en een heerlijk stuk vlaai het Seizoen 2018 afgesloten.

De foto's van de tocht naar de Ravenvennen zijn terug te vinden via de volgende link

[foto's veldtocht Ravenvennen](#)

Viervlekspin

Goudwespen

Deze meest tot ongeveer een centimeter grote insecten worden ook wel juweelwespen genoemd en wie ze ooit gezien heeft begrijpt waarom: ze zijn iriserend diepblauw, diepgroen en oranje-rood gekleurd. Het merendeel vertoont een combinatie van deze kleuren, andere hebben een extra toefje geel, zijn helemaal blauw van kleur of overwegend groen.

Een goudwesp

Ze behoren tot de angeldragers, hoewel de angel zeer sterk gereduceerd is en geen gif bevat. Vrouwtjes hebben een telescopische legbuis, die in ruste in het achterlijfje opgeborgen ligt. In ons land en in België komen ongeveer zestig soorten voor. Het determineren van goudwespen is niet eenvoudig: voor een aantal voorlopig ingedeelde soorten geldt dat zelfs voor wetenschappers. Het betreft dan meestal dieren die in kleine aantallen voorkomen - of die slechts zelden gezien worden - zodat er te weinig onderzoeksmateriaal voorhanden is.

Wereldwijd zijn ongeveer drieduizend soorten beschreven; wetenschappers verwachten dat er rond de duizend soorten zijn die nog beschreven moeten worden. Goudwespen komen op alle werelddelen voor, met uitzondering van Antarctica.

Goudwespen zijn echte parasieten, dat wil zeggen dat ze zich voeden met het lichaam van hun prooi en niet uitsluitend met zijn voedselvoorraad. De gastheren variëren van larven van bladwespen en graafwespen tot larven van bijen. Er zijn uitheemse soorten bekend die op wantsen parasiteren, evenals soorten die eitjes van wandelende takken prefereren. Er zijn er ook die gespecialiseerd zijn in rupsen van microlepidoptera: ze slaan vlak voor de verpopping toe.

Sommige genera parasiteren op één bepaalde soort, andere op diverse insecten.

Zodra ze daartoe een kans ziet, sluipt het vrouwtje in een nest om net voordat de broedcel definitief gesloten wordt haar eitje af te zetten. Enkele goudwespen zetten meer dan één eitje per broedcel af. Goudwespen die gespecialiseerd zijn in angeldragende insecten zoals bijen en graafwespen, zijn voorzien van een zeer hard en glad achterlijfspanter, waar een angel geen vat op heeft. Tevens hebben ze een platte of holle buik, waardoor ze zich bij een aanval snel kunnen oprollen, om zo hun zachte onderzijde te beschermen.

Goudwespen zijn in staat om hun groeitempo aan dat van de gastheerlarve aan te passen: de goudwesplarve komt pas tevoorschijn als de gastheerlarve bijna volgroeit is. De goudwesplarve klemmt zich stevig vast aan de gastheerlarve en zuigt deze leeg. Andere goudwespen hanteren een iets andere strategie; hun larve zuigt eerst de gastheerlarve uit of eet het eitje op en verorbert vervolgens ook nog de gehele voedselvoorraad, bestaande uit diverse insecten en spinnen.

De oplettende natuurliefhebber kan de nerveus naar nesten zoekende vrouwtjes waarnemen op door de zon beschenen, warme plaatsen; heidepaaltjes, muren, boomstronken, zandpaden, bosranden, kortom; overal daar waar zich nesten van hun potentiële prooien zouden kunnen bevinden. Hun ongebruikelijke kleuren en grote beweeglijkheid zorgen ervoor dat ze, ondanks hun geringe afmetingen, opvallen in de vegetatie. Heeft u een bewoond zogeheten insectenhotel in uw tuin of op uw balkon, dan hoeft u daar slechts bij post te vatten om de kleurrijkste soorten onder de wespen van dichtbij te observeren; Goudwespen.

(foto en tekst: Marianne Vos)

Individueel zijn de insecten in de Steilrand in kaart gebracht. Hieronder is weergegeven welke vlinders en libellen we in 2018 gezien hebben.

Waargenomen vlinders in de Steilrand

In 2018 zijn onderstaande vlinders waargenomen in de Steilrand (bron: eigen waarnemingen van de leden en waarnemingen.nl)

Papilionidae (grote pages)

1. Koninginnepage

Pieridae (witjes)

2. Oranjetipje
3. Klein koolwitje
4. Groot koolwitje
5. Klein geaderd witje
6. Citroenvlinder
7. Scheefbloemwitje
8. Gele luzernevlinder

Lycaenidae (blauwtjes, kleine pages en vuurvlinders)

8. Boomblauwtje
9. Icarusblauwtje
10. Bruin blauwtje
11. Staartblauwtje
12. Eikenpage
13. Kleine vuurvlinder

Nymphalidae

14. Dagpauwoog
15. Kleine vos
16. Atalanta
17. Gehakkelde Aurelia
18. Landkaartje
19. Distelvlinder
20. Kleine ijsvogelvlinder
21. Keizersmantel
22. Grote weerschijnvlinder

Satyrinae (Zandogen)

23. Bont zandoogje
24. Bruin zandoogje
25. Oranje zandoogje
26. Hooibeestje
27. Koevinkje

Hesperiidae (dikkopjes)

28. Zwartspruit dikkopje
29. Groot dikkopje

Waargenomen libellen in de Steilrand

Onderstaande libellen zijn in 2018 waargenomen in de Steilrand (bron: eigen waarnemingen van de leden en waarnemingen.nl)

Juffers

1. Weidebeekjuffer
2. Lantaarntje
3. Tengere grasjuffer
4. Watersnuffel
5. Azuurwaterjuffer
6. Grote roodoogjuffer
7. Kleine roodoogjuffer
8. Vuurjuffer
9. Koraaljuffer
10. Blauwe breedscheenjuffer

Echte libellen

11. Paardenbijter
12. Blauwe glazenmaker
13. Grote keizerlibel
14. Smaragdlibel
15. Viervlek
16. Platbuik
17. Bruine korenbout
18. Gewone oeverlibel
19. Beekoeverlibel
20. Bloedrode heidelibel
21. Zwervende heidelibel
22. Bruinrode heidelibel
23. Vuurlibel
24. Metaalglanslibel
25. Vroege glazenmaker

Programma 2019 - Insecten Werkgroep

datum	plaats		tijd
Woensdag 23 januari	Bosdael Reuver - Atrium	Voorstel programma 2019 + 2 lezingen verzorgd door de leden	20.00 hr
Woensdag 20 februari	Bosdael Reuver - Atrium	Kijken naar kleine insecten door de binoculair + eventueel 1 lezing verzorgd door de leden	20.00 hr
Woensdag 27 maart	Bosdael Reuver - Atrium	Foto's van insecten die nog niet op naam zijn gebracht, 2 lezingen verzorgd door de leden	20.00 hr
Zaterdag 27 april	Monchau (Perlenbach , Fuhrtsbachtal, Seidenbachtal)	Wilde narcissen en voorjaarsvlinder	Vertrektijd 's morgens vroeg. Evt. met ontbijt in de Monchau
Zaterdag 11 mei	Viroin Val Nismes (België)	Parelmoervlinders, Koningspage, Groot geaderd witje	Vertrektijd, 's morgens vroeg.
Zaterdag 8 juni	Blankenheim (D)		Vertrektijd 's morgens vroeg. Evt. met ontbijt in Blankenheim
Zaterdag 6 juli	Veluwe	Bosrandparelmoervlinder, Grote parelmoervlinder	Vertrektijd 7.30 hr
Zaterdag 03 augustus	Kerkenweerd		Vertrektijd 9.00 hr
Zaterdag 31 Augustus	Cuijk Kraaijenbergse plassen en De heide in Sint Anthonis		Vertrektijd 9.00 hr
Zaterdag 21 september	Isabelle Greend		Vertrektijd 13.00 hr

1. We gaan 1 keer per 4 weken samen op stap. Mocht het slecht weer zijn, dan gaan we een week later. Is het dan weer slecht weer, dan gaat de betreffende tocht definitief niet door. 's Woensdag voor de tocht wordt een mail of app rondgestuurd met de verwachting of de tocht doorgaat. Bij twijfel wordt vrijdagavond de definitieve beslissing genomen.
2. Als iemand nog naar andere plaatsen wilt gaan en het leuk vindt dat andere meegaan, stuur dan even een mailtje rond, of zet het op de app.